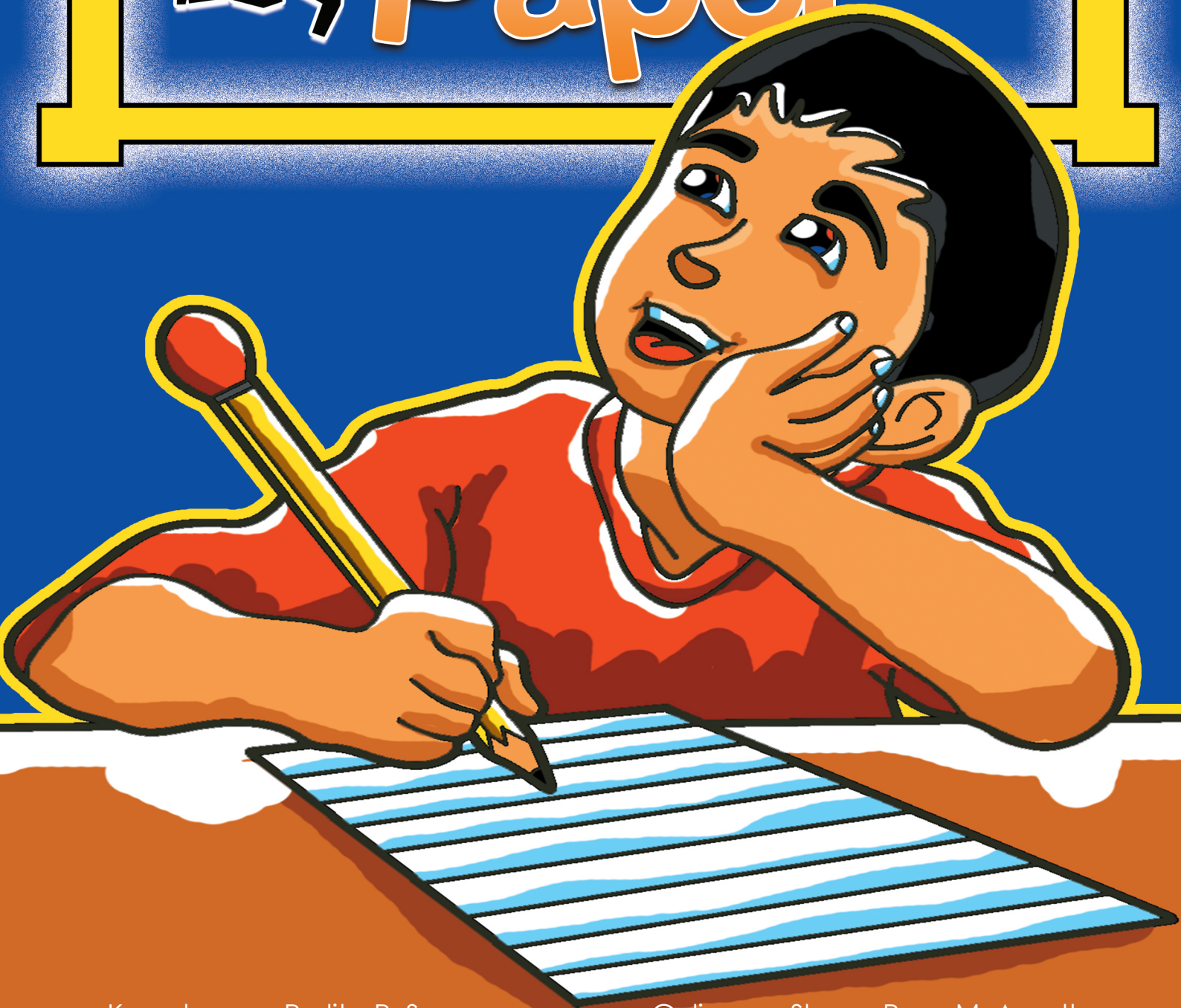

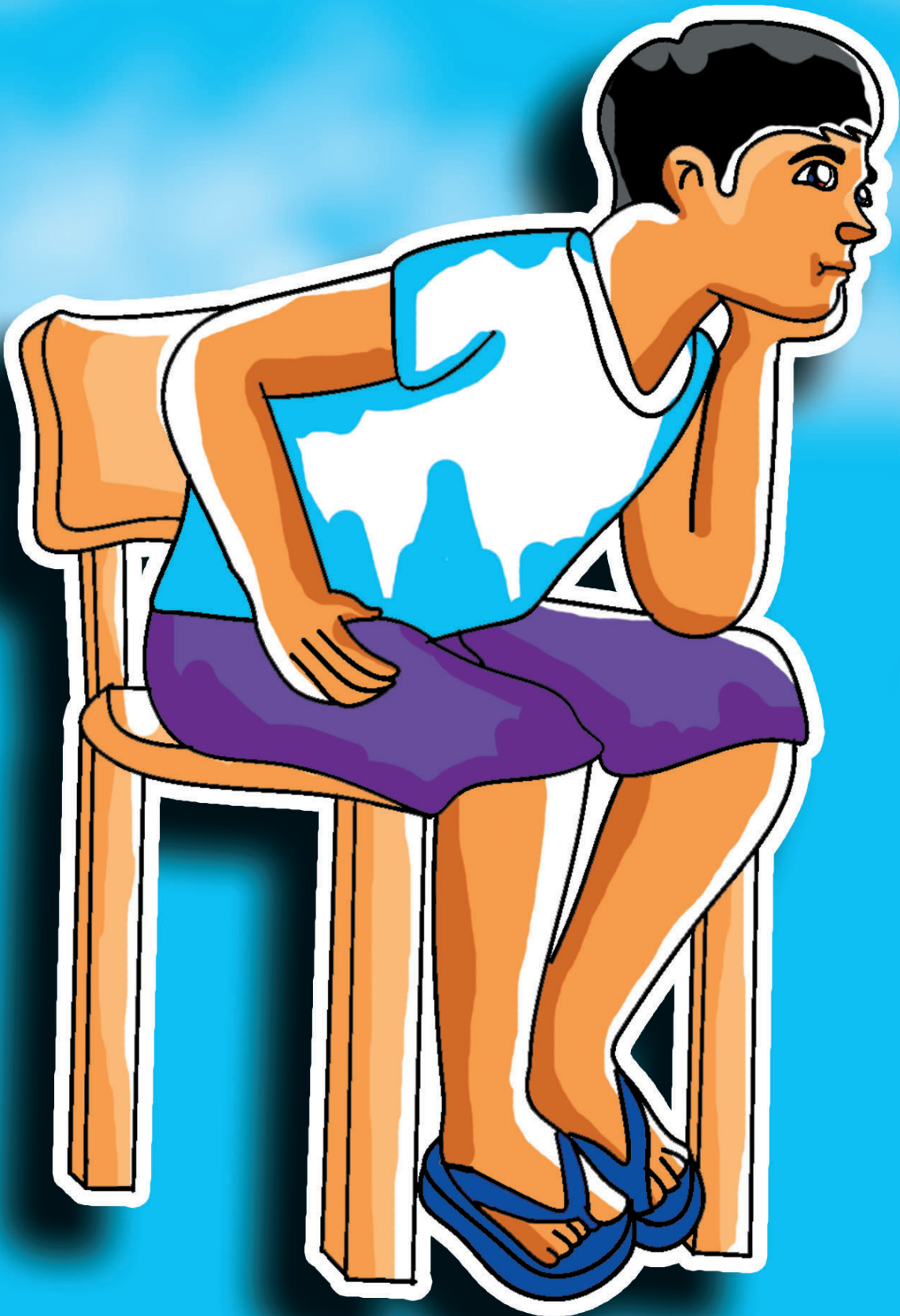
LEAPIS

buy Paper

Kwentu nan: Perlita P. Supan
Mamilikas Sabi: Madonna A. Valencia
Mamisurin Sabi: Robert S. Valencia
Mamisuri: Ruby M. Jimenez PhD

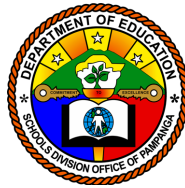
Gulis nan: Shane Reza M. Amath
Lapat lan: Erwin H. Iruma
Shane Reza M. Amath

Layi sa Pamakamuwang

- *Maipakit ta pamakaidu sa kaganawan dinyag Apu Namalyari buy sa biyaya Na sa pamilatan pamipakit kaalagaan pag-asa ta êmên makwa ya tagumpay ESP3PD-IVc-i-9*
- *Masagut ya mani patang patungkul sa tekstu ya binasa (kwentu) F3PB-Id-3.1*
- *Magamit ta pangngalan sa pamisalaysay tungkul sa mani tau, lugal, buy bagay sa paligid F3WG-Ia-d-2*

DEVELOPMENT TEAM

Kwentu nan: Perlita P. Supan

Mamilikas Sabi: Madonna A. Valencia

Mamisurin Sabi: Robert S. Valencia

Mamisuri: Ruby M. Jimenez PhD

Gulis nan: Shane Reza M. Amath

Lapat lan: Erwin H. Iruma

Shane Reza M. Amath

Learning Resource Manager:

Ruby M. Jimenez PhD

Education Program Supervisor

Learning Resources Management and Development Section

PAMPANGA

LEAPIS

buy Paper

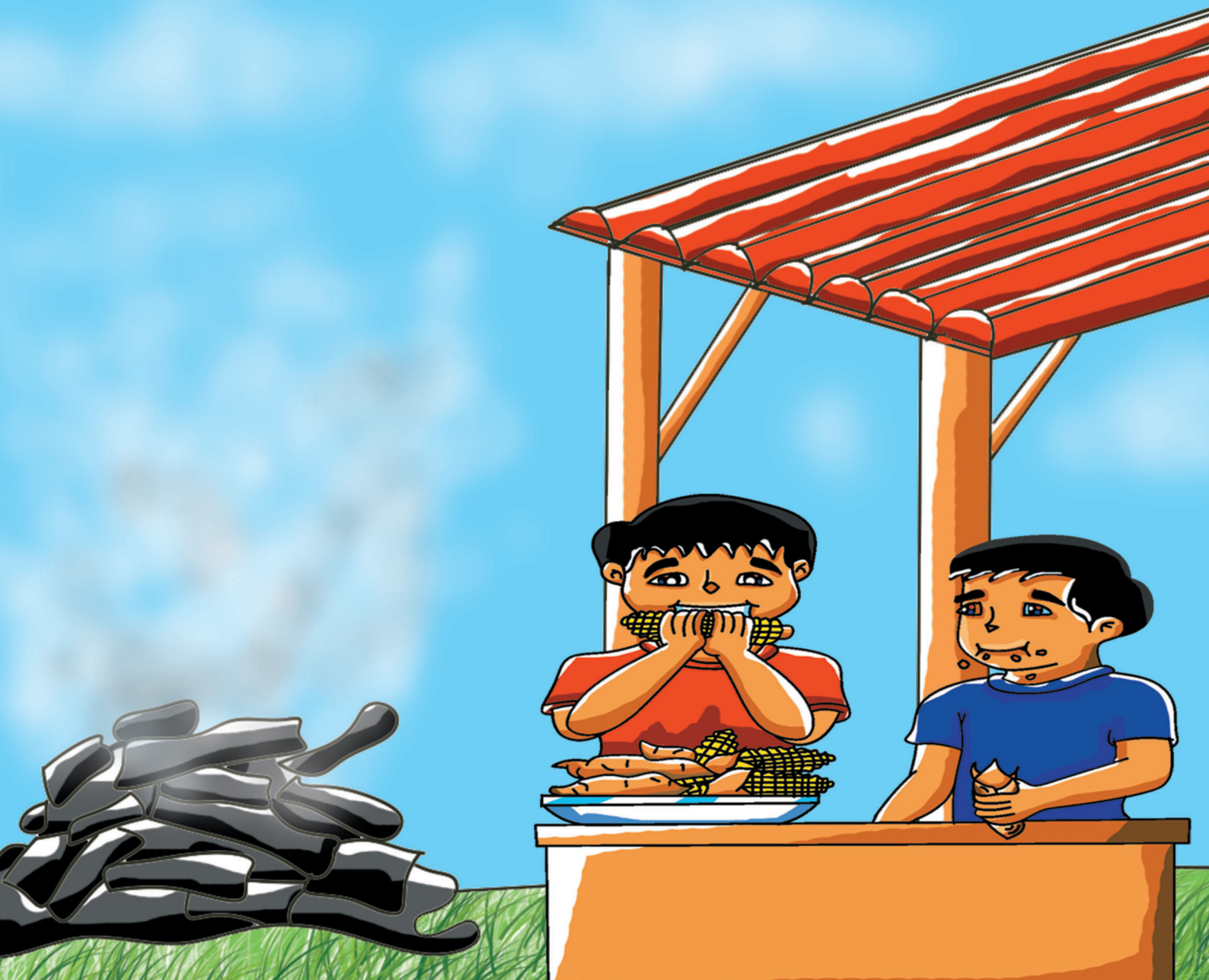

S iku si Pepe, taga-Pampangang ubat sa mairap pa pamilya. Nakatungên sa bung-uy, ayin mangêd da dan buy ayin kuryinti. Ya mani mangatwa ku a nayari sa pag-aral. Pamananêm buy pangayu ya pan ikabyay la.

Ya muray tawun, adyan masakit, nangarap êt mag-aral. Insabin bapa ku, “Mamili ka, idukasyon o maêkan?” Bilang gisay anak, sabêt bay ya madiyag ku? Nu a ipangaku ku sa mani mangatwa ku ya matupad kun kaganawan ya pangarap ku.

Pamaka-awas allu, umpisay nan mami-unat but-u. “Kaka Pepe, nalayang sikuy na,” insabin Lando. Lunus buy abag ga natanam kuustun pansabin na yati. Kamuti buy mais ya bakal yan amên malamnan ya bituka yan. Kaarap yan ya nabatay asuk uling. Ayin kay madiyagnu a tiisin na sakit buy bawu. “Lando, pêrad pamibabata pun, maiaun din kitamu sa sakit biyay.”

“Kaka, maniwala kaban miaun kitamu sa sakit biyay? Ya imbis lapis buy papil ya pantalanên tamu, ati kayu uling nga kaarap tamu.” Aku makalingwan ya insabin patêl ku kangku. Mani sinabi nan namyay nakêm buy pusu ku. “Masampat si Apun Namalyari, anakitamu pampaulayan.”

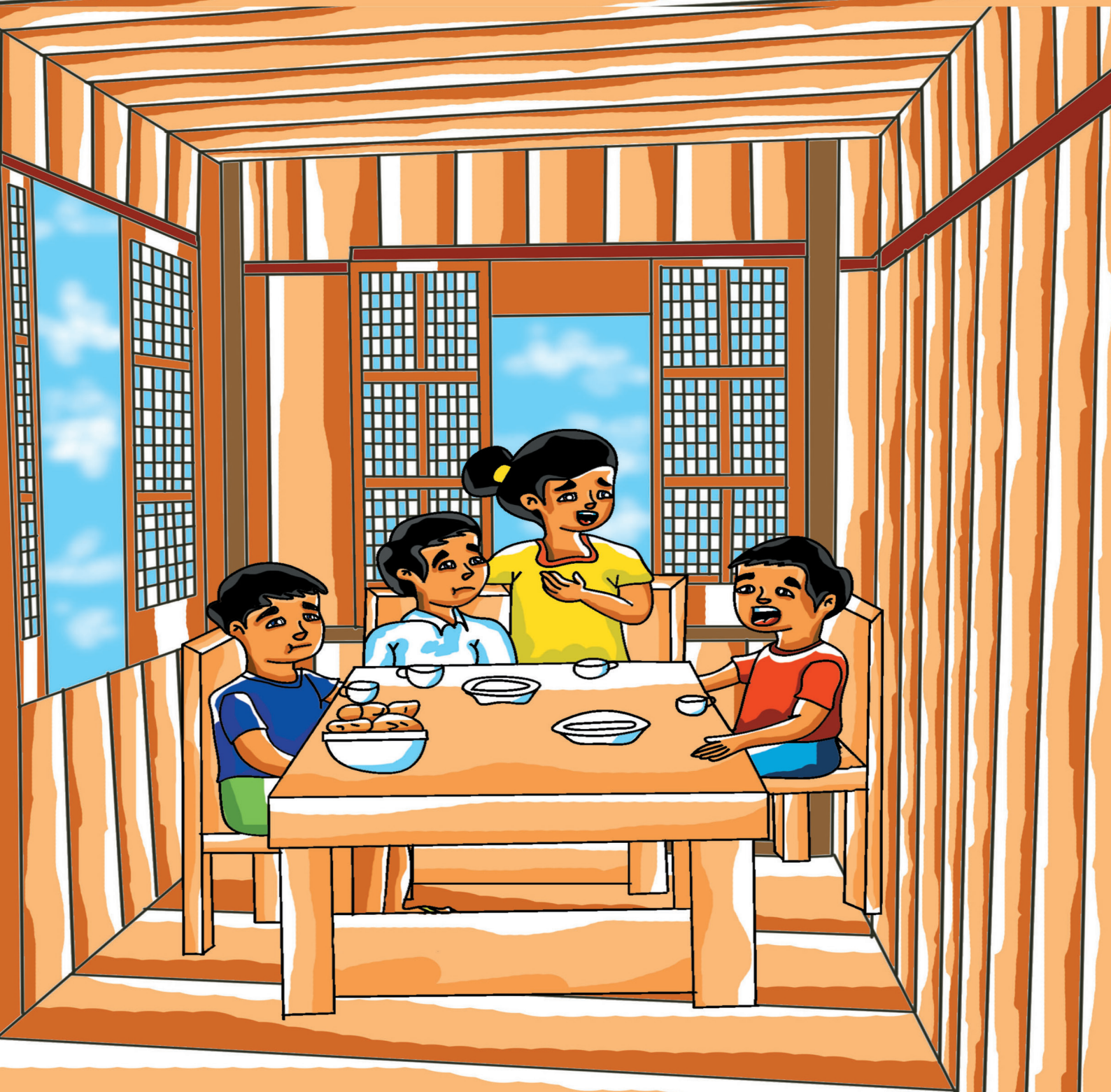
ULINGAN NANG DARANG LITA

Nayari ya gisay allun pag-ubra, oras anan pan-uli. “Pepe, ayin akun maidin amên, nag-utang kaw pun,” insabin Darang Lita, ya main bandin pangarbunan. “Kakan Pepe, ayin kitamuy na êt natikap amên allu?” “Awya, mamawi kita tana wasak,” ya intugun ku. Nakadiyag kay apat ta sakun uling. Nuwa dilag utang si Bapa, ayin kaya êt tikap. Nuli kay napagal gêgtan na ayin pag-asa.

“Mani anak, mita kaw na di, nakaapag ana ya apunan tamu. Pasinsiya kawna, kamuti buy kapi bêngat ta apunan tamu. Umnuy linguu anan ayin ubra ya bapa yu. Ayin akuynan mautangan na tindaan baydi. Dungul buy angaw a maranasan ku. Nakisabay êt ta pansumakit pagaw bapa yu. Nu main akun bêngat madiyag mani anak, nu wa ayin talaga.”

“Indu, mayin kan madiyag,” ya têtбай ku. “Sabêt ta madiyag kuy Pepe?” impatang indu ku. “Mayin pun kaya sikun madiyag?” indagdag na êt. “Indu, Bapa, paulayan yukun mag-aral sa balayan,” buu ya pusu buy tubag kun iling sa mani mangatwa ku.

Nam-in paiwatig ya Bapa ku sa iling ku. “Anak, êmên kan mag-aral ayin kitamu nin pira? Sikan bêngat ta pan-asaan kun mansumawup kangku. Mabata mu kayan makitan na pamilya mun ayin maêkan? Mabyay ka kanyan idukasyon nu layangên na bituka mu?” Gisa bêngat ta naitêbay ku, “Bapa, idukasyon na têbay ya anlayangên na bituka.”

Baydu, kinumara tana ya inawanên Bapa, antanamên ya tubag. Siku yaman pan-ituluy ku ya angarên buy ati sa nakêm ku. “Mangmang kitamu ên in-anak, gêtan tamu êt anggãan tumua kitamu? A kitamu kayan manyag paralan êmên maputu? Ot tamu subukên na uybun pag-asa, ya pamag-yari a pamag-aral?”

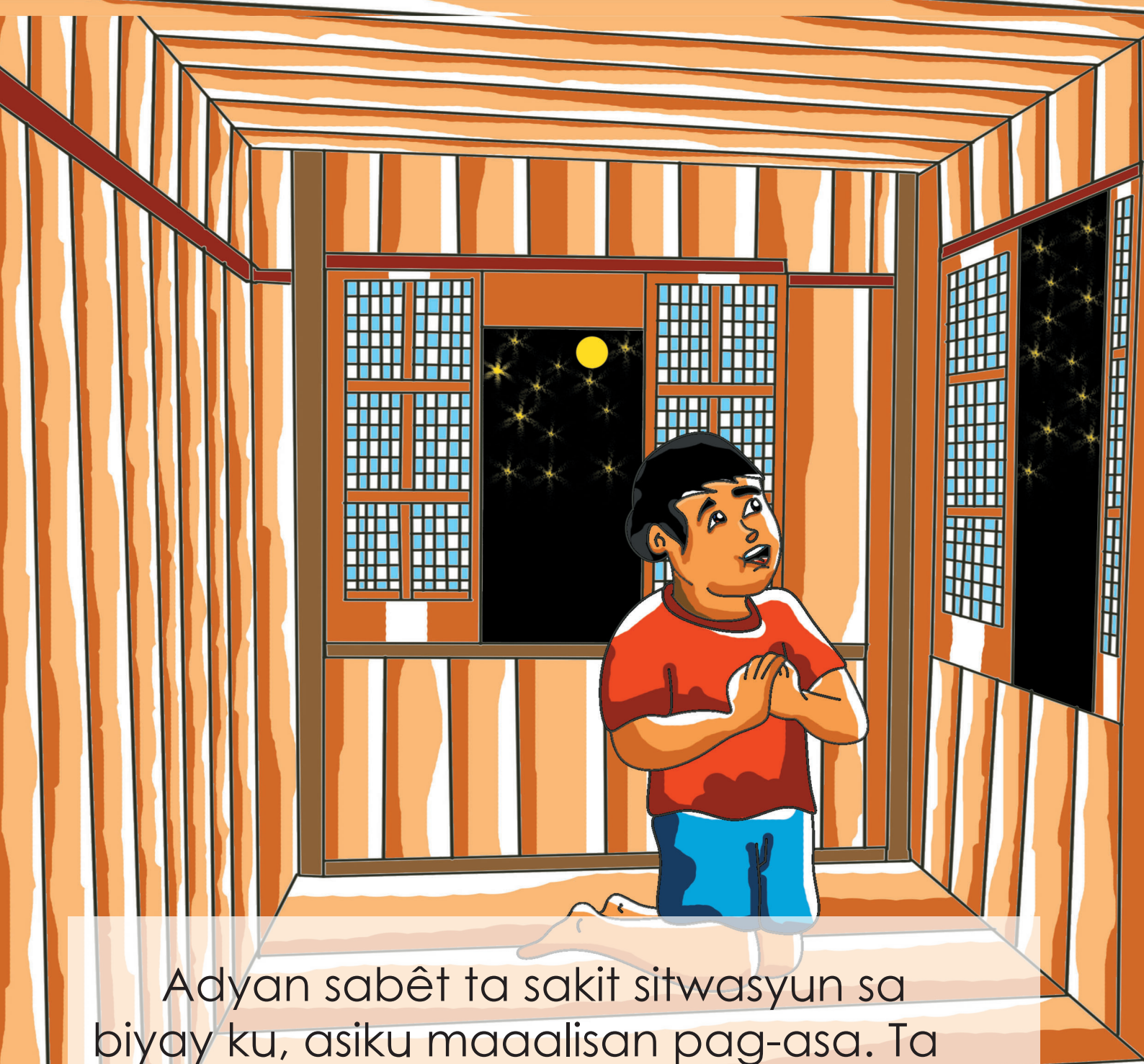
“Nu aku manubag buy magsipêg sa pag-aral, mipapalamu kitamun biktiman kamangmangan ya biyay, kamangmangan na abang biyay manggapus kantamun pangatawu.” Balang sabi ya kusan mag-awas sa bêbêy ku êmên ubat sa pusu buy nakêm ku. Sulu bêngat ta saksi sa pamisabi yan.

Pamakawasak, biglan nagdani si Bapa. Pantalanên nay gisay lapis buy papil. “Anak, ati ya lapis buy papil.” Baydun nantulu ya luwa ku, luwan pasalamat. “Bapa, payagan mukuy na nayin mag-aral?” “Pasinsiya kaynay anak ku, nu matubag siku. Duwag kay a nag-aral, gawan malimu kay ayin mapaêkan kamu yu.” Tinaksên kun maigpit si Bapa. “Bapa, mag-aral akun masampat.”

Napakarani kangku si Lando. In gawang nay lumang bag buy sandal. “Kaka, para kamu ya ati, inrigalu kangkun Daran Josie. Muwang kun mas kailangan mu ya ati. Tanda kun malambat muynan labay mag-aral.” Inlumatêng ngana ya ustun panawun buy uras. Gisa bêngat ta naipasuk sa isip ku sabaytun uras sa abitu, “Salamat kan Apu Namalyari, Sika ya lakas buy armas ku.”

Adyan sabêta sakit sitwasyun sa biyay ku, asiku maaalisan pag-asa. Ta alwa bêngat para kangku, nuwa para sa pamilya ku. Migit sa kaganawan, buu ya pusu kun pagpasalamat kan Apun Namalyari. “Sika ya nagtanda kangku. Mal-at man na pagsubuk ka lumatêng, amu ku pinaulayan. Sika ya nangapuap pusu buy pangatawu ku,” ya labay buy panalangin ku kan Apu Namalyari.

Sa palatêng nga pasukan, labin-apat ta yawun sikuy na, mag-umpisa sa unan takbang pag-aral. Adyan sabêt man na êlêw la kangku, a maging adlang. A kaparisun ugalin Boyong, kalalaki ku. “Pepe, nalêngê kun mag-aral ka kanu sa pasukan. Idi ka pun kanu sa una ya takbang? Mintuu ka kangku, kailyan la ka, panay tukhuên a maranasan mu.” Aku pinatulan si Boyong, ta lalo nakun pinatubag.

MABABANG PAARALAN NG LAUG

Kabay panlumataêng allun pang-ênggananan ku, allun pagpalista sa pag-aralan. Mayin gisay tuwa ya nakisabi kanyan. “Dara, paran mali ya inlaku yun pila. Sa kapaka ya pilan mani *high school*.” Sabaytun uras nakatanam, sikun angalu kan Indu. “Dara, tuwa sikun Pepe, sa mumunang takbang yapun. Idi kay sa ustun pila, salamat sa paalala.”

Nayari ya makarang nga allu sa pag-aralan, luway uras ya pamita paulin bali. Labay ku dayin mangan sa nadanan yan mani tindaan. Nuwa ayin nakun piran panaliw, nagpêrêng aku tana. Insabi ku, “Makasaliw siku êt bêngat.” Lamuy layang, nasira êt sa dan na sandal ku. Nabuyta man na sandal ku, isundu ku êt ta pag-aral ku.

Pamakalatêng sa bali, sinalubung kay malakas sa angaw Darang Marta, magtinda sa lugar yan. “Wêy, Maria! Mamayad kawnan utang yu! Marêng-êy kaw! Nakwa yu êt paaralên si Pepe, maêkan bay ayin kaw!” Akina napigil ta nakitbay akina, “Darang Marta, pasinsiya kayna sa utang yan. Mabayaran kamurin, buy siku ya mamigawang kamuyu.”

Nayari ya apunan yan, nakitan ku ya nalimbuuy ya buwan kaban nakaiknu siku sa labay-labayan kun iknuwan. Insabin Bapa, si Apun Namalyari kanu ya nakatunggên sa buwan. Siya kanuy mam-in sala sa narêglêm a yabi. “Kaidwan kun buwan, bakit mayin mairap buy mayaman na tawu? Aba pwedin pariparisu tana ta êmên masayay kaganawan? Ta êmên ayin mipapati buy magkasakit sa biyay.”

Lumatêng a unan allun pagsumun sa pag-aralan. Sa idad kun labin-apat, aamênsên pun siku naka lakun pag-aralan. Luway uras a pamita ku. Panlabasnên kuy malakas a agus ilug. Pambitan ku ya makarang a taytay ya kawayan. Pan agyuwan kun malatêng nga klasi ku sa pag-aralan. Kaganawan abayti ay pandaygên ku sa lagyun idukasyun. “Ayin talagan dan na masakit sa tawu ya mal-at ta pangarêp.”

Sa biyayan Apun Namalyari, nalatêng kuy unan kalasi ku. Gisa-gisa kay nagpakilala. Anyan sikuynay binêg, nirêng aku. Inlabanan kuy nirbiyus buy nagpakilala sikun buun pusu. “Mangêd da allu kamuyu, siku si Pepe Dela Cruz, labin-apat ta tawun, ubat sa Baryun Pulong Gubat. Masaya siku ta nabalayan kataw, ya mestara buy kaiskwila ku.”

Pamakauli kun bali, pinaras kun nagpalit yaming buy naku kaywan ta mangayu. “Mangêd da kaawat ta Mang Kanor, mangayu siku amênsên.” Gisay paalala ya insabin Mang Kanor kangku. “Narawak ka panawun na Pepe, kapalimun mangayu.” “Pakangêd aku Bapa Kanor ya mangayu,” sinabi ku kana.

Pêtêg ya sinabin Mang Kanor, narawak ka panawun. Manikidik ka uran buy namuguypuy ya angina. Pakanawang nangatugaw ya puun mangaragul la kayu. Kay panalangin ku tana kan Apun Namalyari ya pagasa ku. “Indu, Bapa, sawpan yu ku, mandayay nay gamêt ku!” angaw ku kaban pantiisin kuy naapak. Naduganan sikun maragul la kayu, nalasaw wa gigtan kun êtak. Ya wanan kun gamêt ti naputus ana.

Nabungsul siku kaban insapat sikun Bapan Kanor, saku ya imbalut sa lawini ku. Gintan naku sa uspital sa balayan. Agad inbalitang Bapa Kanor sa mangatwa ku ya nalyari kangku. Kaban nakakalêk siku, dilag pamilyar a bosis sa nalêngê. “Pepe, kaidwan kun anak, ata nalyari kamu?” inpatang Indu ku. Ayin sikun maitbay, nagpêrêng siku tana ta sadyay sakit.

Sa balang nalyari mayin aral ya panlakwanan. Indap ku nu ayin nanan sakit sa kamangmangan. Ya makitan mun magkasakit pun sa dagis ya pamilya mu. Mayin êt awud, ya makitan mun naputus sa gamêt mun wanan. “Anak, akaman magsabi matanam kuy lungkut mu. Pagkulungkutan kuy nalyari kamuy anak ku.” “Apu Namalyari?” pamakaingalun gisay indu ya manangis sa nalyari.

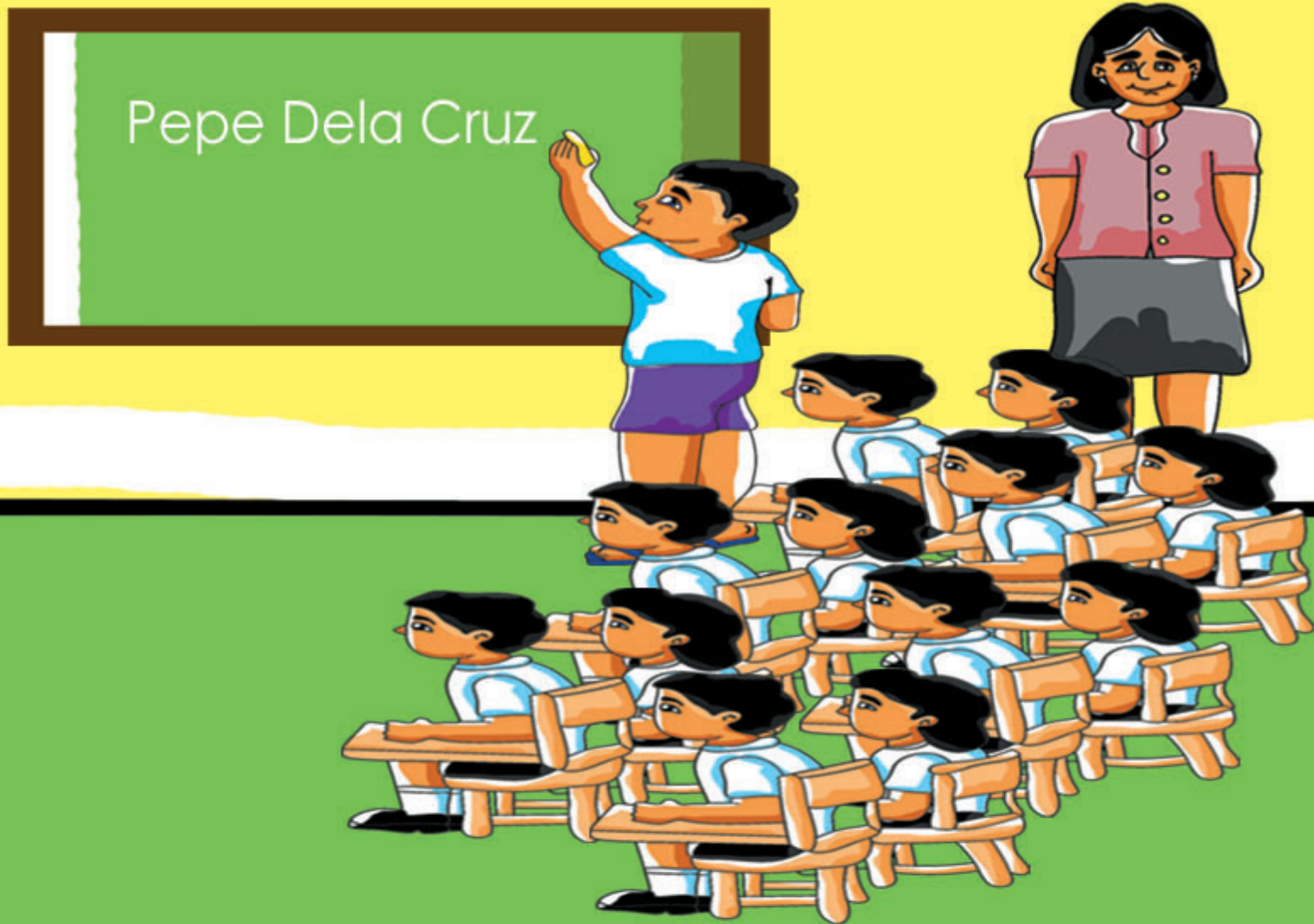
Pamakatang Bapa tinakês nakun maigpit. “Apu Namalyari, ot anak kupun êt? Siya pun ta? Malyarin siku tana ya naputusan! Kaganawan pagsubuk buy kairapan ay pandanasên pamilya ku. Mayin kayan sumunul? Ot amuya sinawpan? Ot pinaulayan muya? Kay siyay bêngat yan pag-asa sa biyay. Ya mamuun pangarêp yan, binaw asan mu êt.”

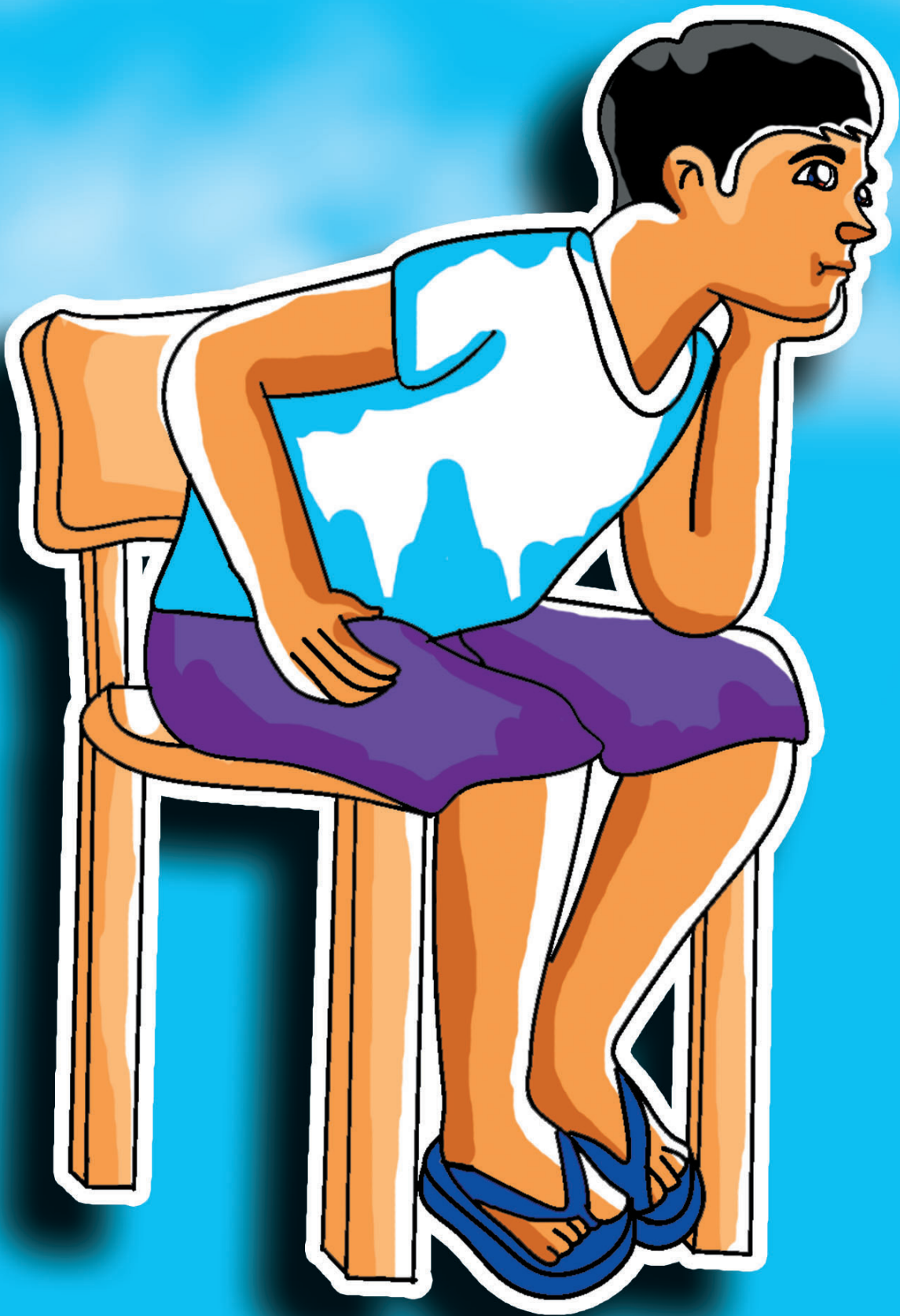
Nayari ya gisay buwan, nabawu yana ya wanan kuy gamêt. Adyan idi siku sa bali pan-isundu kuy pag-aral ku. Lampara bêngat ta panggamitin kun dikêt sa nariglêm a panaun. Ayin panaun na makaadlang sa pag-aral buy pangarêp ku. Nabaw-asan man a partin lawini ku, buu êt ta tiwala buy lalu sikun sumipêg sa pag-aral. Ya biyay tamu ay êmên dêkêt sulu. Adyan inumanag a indin na, mayin itaman nariglêm ya manggêtgan.

Pamakawasak, allun *test* sa pag-aralan. Maranun akun namita êmên sumun. Pamakalatêng sa pasbul naka-êlêw ya kaganawan kakalsi kun sa wanan gamêt ku. “Ata nalyari sa gamêt Pepe, ot naputus yata?” sitsitan mani kaklasi ku. Sa uras a ati, alwan sa lunus ya natanam ku sa sarili ku. Nuwa pasalamat kan Apun Namalyari. Naputus man na gamêt ku, nuwa buu ya pagsikap ku sa pag-aral ku.

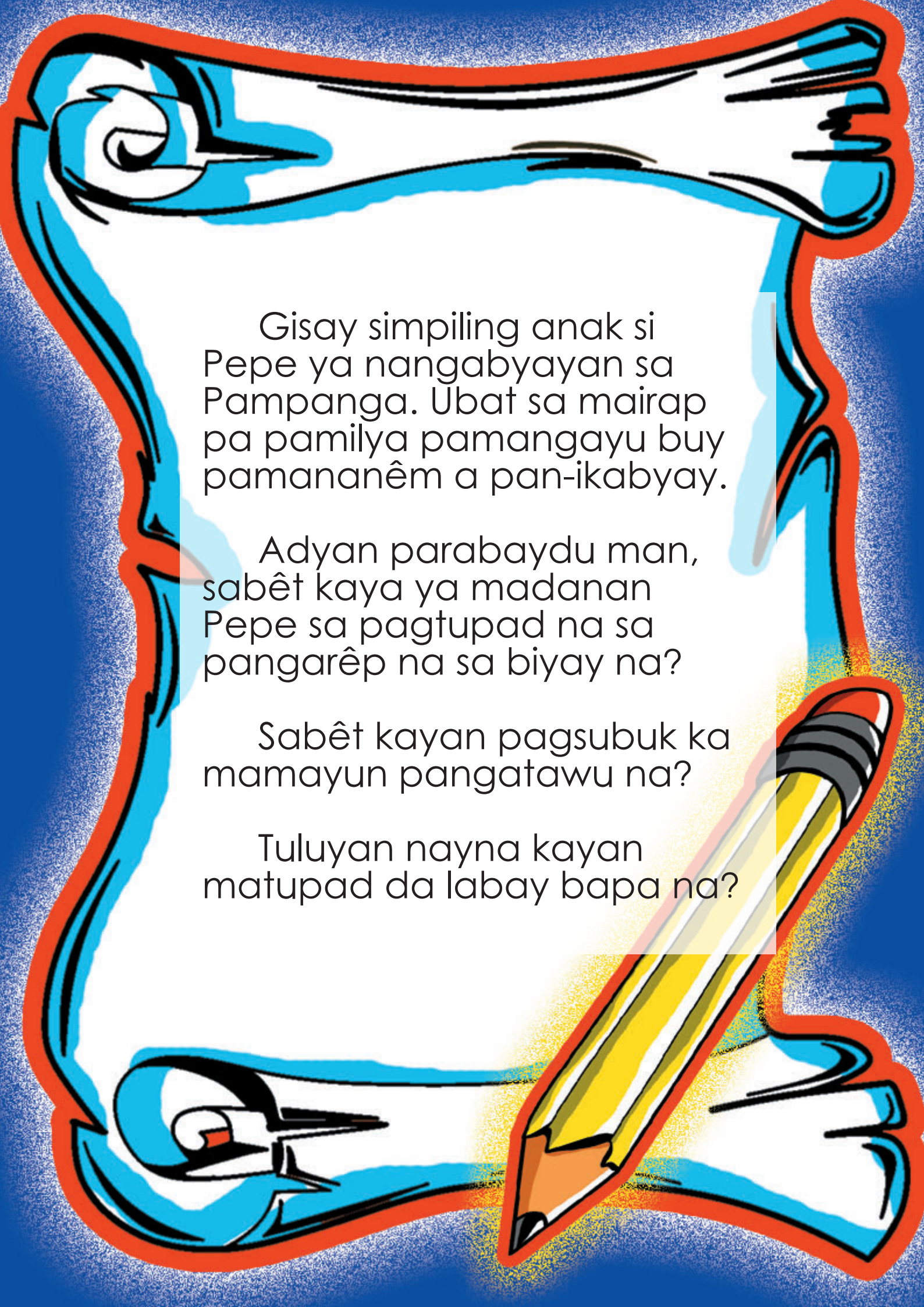
Pamakalatêng mestara, naninagin na kaganawan. Ya pansagutun yan isulat ta lagyu sa pisara. Talwi nakun binêg mestara. Biglan naisipan ku si Bapa. Anyan anak kaypun patêl ku, ya pan ipatang ku, “Makanu ku kaya maisulat ta ngalan ku sa papil?” Sa unan pagkakataun, naisulat ku ya ngalan ku. “Pepe Dela Cruz,” binasa kun mayin pagmalakê.

PATUNGKUL HA MAIN-AKDA, MAMILIKAS SABI, MAMISURIN SABI,
MAMISURI, TAGA-GULIS, BUY MAMILAPAT

- PERLITA P. SUPAN: Kasalukuyan manure sa
Laug Elementary School,
Laug, Mexico, Pampanga
bilang Teacher III
- MADONNA A. VALENCIA: Kasalukuyan manure sa
Nabuclod Elementary School
Nabuclod, Floridablanca, Pampanga
bilang Teacher I
- ROBERT S. VALENCIA: Indigenous People (IP) Elder
Camias, Porac, Pampanga
- RUBY M. JIMENEZ PhD: Education Program Supervisor - LRMDS
Schools Division Office of Pampanga
- SHANE REZA M. AMATH: Kasalukuyan manure sa
Gerry H. Rodriguez High School,
Divisoria, Mexico, Pampanga
bilang Teacher I
- ERWIN H. IRUMA: Kasalukuyan manure sa
San Basilio High School
San Basilio, Santa Rita, Pampanga
bilang Teacher III

Gisay simpiling anak si Pepe ya nangabyayan sa Pampanga. Ubat sa mairap pa pamilya pamangayu buy pamananêm a pan-ikabyay.

Adyan parabaydu man, sabêt kaya ya madanan Pepe sa pagtupad na sa pangarêp na sa biyay na?

Sabêt kayan pagsubuk ka mamayun pangatawu na?

Tuluyan nayna kayan matupad da labay bapa na?